

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.02.2017, sp. zn. 29 Cdo 5604/2015, ECLI:CZ:NS:2017:29.CDO.5604.2015.1

Číslo: 91/2018

Právní věta:

Ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. modifikuje rozsah (výši) zákonného ručení společníků za závazky společnosti při prohlášení konkursu na majetek společnosti; nestanoví další (novou) podmínku pro ručení společníků za závazky společnosti, spočívající ve včasném přihlášení pohledávky v konkursním řízení (nebo v insolvenčním řízení, ve kterém je úpadek společnosti řešen konkursem).

Nepřihlásí-li věřitel včas pohledávku za společností do konkursního řízení (nebo do insolvenčního řízení, v němž je úpadek společnosti řešen konkursem), ručí společníci společnosti za její závazek jen do výše, ve které by pohledávka věřitele nebyla uspokojena v konkursu, kdyby byla přihlášena včas.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.02.2017

Spisová značka: 29 Cdo 5604/2015

Číslo rozhodnutí: 91

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvence, Konkurs, Ručení, Veřejná obchodní společnost

Předpisy: § 173 IZ

§ 183 IZ

§ 56 odst. 5 obch. zák.

§ 85 obch. zák.

§ 86 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 8. 2015, sp. zn. 15 Co 326/2015, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Bruntále rozsudkem ze dne 13. 2. 2015, č. j. 17 C 136/2014-81, (mimo jiné) uložil žalovaným (Ing. V. K. a I. K.), aby zaplatili žalobkyni (T. W. I. spol. s r. o.) společně a nerozdílně

částku 159 360 Kč s 7,05% úrokem z prodlení od 16. 7. 2013 do zaplacení (výrok II.) a na náhradu nákladů řízení částku 45 722 Kč (výrok III.).

2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

[1] Dne 2. 6. 2011 uzavřela žalobkyně (jako kupující) a společnost S., veřejná obchodní společnost (jako prodávající – dále též jen „společnost“) kupní smlouvu, na základě které společnost žalobkyni dodala zboží, jehož cenu ve výši 318 864 Kč žalobkyně uhradila. Následně žalobkyně reklamovala „část vadného plnění a společnosti jej vrátila“, přičemž společnost „akceptovala uplatněný nárok z vad a vystavila žalobkyni dne 30. 6. 2011 dobropis č. OF/334/11 na vrácení části kupní ceny ve výši 159 360 Kč“; na tento dobropis ale žalobkyni nic neuhradila.

[2] Usnesením ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. KSOS 33 INS 20446/2011, Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) zjistil úpadek společnosti a na její majetek prohlásil konkurs. Následně insolvenční soud usnesením ze dne 6. 3. 2012, č. j. KSOS 33 INS 20446/2011-P23-2, které nabylo právní moci dne 27. 3. 2012, odmítl jako opožděnou přihlášku pohledávky žalobkyně za společností z titulu vrácení části kupní ceny.

[3] Dopisem ze dne 5. 6. 2013 vyzvala žalobkyně žalované (jako společníky společnosti), aby jí zaplatili z titulu ručení za závazky společnosti částku 159.360,- Kč s příslušenstvím.

3. Na tomto základě soud prvního stupně – cituje ustanovení § 76 odst. 1, § 86, § 261 odst. 1 a 5, § 306 odst. 1 až 3 a § 409 odst. 1 a 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) – měl žalobu za důvodnou. Přitom uzavřel, že společnost nesplnila svůj závazek vůči žalované z titulu vad plnění dle kupní smlouvy a neuhradila „dobropis“ ve výši 159 360 Kč. Žalovaní (jako společníci společnosti) ručí za závazky společnosti veškerým svým majetkem společně a nerozdílně; ručitelský závazek přes výzvu nesplnili. Skutečnost, že žalobkyně nepřišla včas pohledávku za společností v insolvenčním řízení (její přihlášku insolvenční soud odmítl), přitom – pokračoval soud prvního stupně – nelze klást k tíži žalobkyně, neboť „tímto způsobem by došlo k výraznému a neoprávněnému zúžení možnosti věřitele uplatnit svůj nárok z titulu zákonného ručení (s tím, že není dána zákonná povinnost věřitele uplatnit svůj nárok za dlužníkem v insolvenčním řízení, pouze jsou stanoveny následky, pokud tak neučiní)“.

4. Krajský soud v Ostravě k odvolání žalovaných rozsudkem ze dne 13. 8. 2015, č. j. 15 Co 326/2015-100, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu o zaplacení částky 159 360 Kč s příslušenstvím zamítl; dále uložil žalobkyni zaplatit žalovaným k rukám společným a nerozdílným náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

5. Odvolací soud – odkazuje na ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [31 Cdo 4091/2010](#) (uveřejněný pod č. 21/2014 Sb. rozh. obč. – dále jen „R 21/2014“) a vycházejí ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně – na rozdíl od soudu prvního stupně zdůraznil, že uvedené ustanovení „upravuje ručitelský závazek společníka k věřiteli společnosti jako zajišťovací závazek vzniklý ze zákona pro období existence a hospodářské činnosti společnosti“. Přitom „modifikuje rozsah zákonného ručení společníků za závazky společnosti při prohlášení konkursu na majetek společnosti“ tak, že tito jako ručitelé odpovídají jen těm věřitelům, kteří se nejprve řádně pokusili uspokojit pohledávky z majetku úpadce v insolvenčním řízení, a to jen v rozsahu, v němž věřitelé nebyli (v insolvenčním řízení, v němž byl úpadek společnosti řešen konkursem) uspokojeni.

6. Za nepřijatelný přitom považoval právní názor přijatý soudem prvního stupně, když za takové situace „by bylo pro věřitele vždy výhodnější pominout přihlášení pohledávky do insolvenčního

řízení, jehož výsledek je v okamžiku podání přihlášek nejistý, a mohl by nárok uplatnit přímo vůči ručícím společníkům“; ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. by se při tomto výkladu stalo nadbytečným.

7. Jelikož v dané věci žalobkyně přihlásila svou pohledávku v insolvenčním řízení společnosti opožděně, pročez se k takové přihlášce v souladu s ustanovením § 185 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), nepřihlíží, odvolací soud uzavřel, že nemůže „se domoci“ své pohledávky ani z titulu ručení společníků společnosti. Proto považoval za nadbytečné zabývat se „skutkovou a právní rovinou hlavního závazkového vztahu“, tj. důvodností pohledávky žalobkyně vůči společnosti.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíc za to, že „o rozsahu ručení společníků veřejné obchodní společnosti v průběhu konkursu nebylo doposud rozhodováno“.

9. Dovolatelka nesouhlasí s výkladem ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák., jak jej provedl odvolací soud, a snáší argumenty na podporu závěru, podle něhož se dotčené ustanovení „týká pouze rozsahu plnění, jež může být uplatněno vůči ručitelům dlužníka, na jehož majetek je prohlášen konkurs“. Právní posouzení věci odvolacím soudem shledává rozporným s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2013 (správně „ze dne 13. 8. 2013“), sp. zn. [32 Cdo 3738/2011](#), podle něhož společníci veřejné obchodní společnosti ručí společně a nerozdílně za její závazky celým svým majetkem a zánikem této společnosti jejich ručení nezaniká.

10. Dále doplňuje, že „zánik pohledávky není rovněž spojován se zmeškáním lhůty uvedené v § 136 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona“, když „opožděné podání přihlášky pohledávky, resp. její nepodání, nemá za následek zánik hmotného práva (pohledávky), nýbrž má pouze procesní důsledky vyloučení z konkursního řízení (resp. neúčasti v něm)“. Potud poukazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2000, sp. zn. [III. ÚS 545/99](#).

11. Právní posouzení věci odvolacím soudem podle názoru dovolatelky odporuje rovněž ustanovení § 183 insolvenčního zákona; navíc přihláška pohledávky do insolvenčního řízení má jen procesní povahu a touto přihláškou není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoli z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem.

12. Konečně dovolatelka s poukazem na ustanovení § 170 insolvenčního zákona dovozuje, že prohlášením konkursu na majetek dlužníka nezanikají pohledávky, které jsou vyloučeny z uspokojení v konkursu; takové pohledávky může konkursní věřitel i za trvání konkursu bez omezení uplatnit vůči úpadcovým ručitelům, jakož i vůči úpadcovým spoludlužníkům a jejich ručitelům (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. [33 Cdo 2169/2008](#), uveřejněný pod č. 77/2011 Sb. rozh. obč.).

13. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil a rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

14. Žalovaní považují rozhodnutí odvolacího soudu za správné a požadují, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl jako nedůvodné.

III.

Přípustnost dovolání

15. Dovolání žalobkyně je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolatelkou otevřené, týkající se výkladu ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák., v daných souvislostech dosud Nejvyšším soudem beze zbytku nezodpovězené.

IV. Důvodnost dovolání

16. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

17. Podle ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. ustanovení upravující jednotlivé formy společností stanoví, v jakém rozsahu ručí společníci za závazky společnosti. Pro jejich ručení se použije obdobně ustanovení o ručení (§ 303 a násl.), pokud z jiných ustanovení tohoto zákona nevyplývá něco jiného. Je-li na majetek společnosti prohlášen konkurs, ručí společníci za závazky společnosti jen do výše, v níž věřitelé, kteří včas přihlásili své pohledávky, nebyli uspokojeni v konkursním řízení.

Podle ustanovení § 86 obch. zák. veřejná obchodní společnost odpovídá za své závazky celým svým majetkem. Společníci ručí za závazky společnosti veškerým svým majetkem společně a nerozdílně.

Podle ustanovení § 173 insolvenčního zákona (ve znění účinném k datu, kdy insolvenční soud odmítl přihlášku pohledávky žalobkyně) věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují (odstavec 1). Přihlásit lze i pohledávku nesplatnou nebo pohledávku vázanou na podmínku (odstavec 3).

Podle ustanovení § 183 insolvenčního zákona přihláškou pohledávky, kterou zajišťují věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty třetích osob, není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky z tohoto zajištění (odstavec 1). Přihláškou pohledávky není dotčeno ani právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoli z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem; o právu věřitele požadovat plnění od dlužníkovra ručitele, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení, to platí obdobně (odstavec 2). Osoby, od kterých může věřitel požadovat plnění podle odstavců 1 a 2, mohou pohledávku, která by jim proti dlužníku vznikla uspokojením věřitele, přihlásit jako pohledávku podmíněnou, pokud ji nepřihlásí věřitel. Jestliže však věřitel takovou pohledávku přihlásí, mohou se jí tyto osoby v rozsahu, v němž pohledávku uspokojí, v insolvenčním řízení domáhat místo něj s tím, že pro jejich vstup do řízení platí přiměřeně § 18; návrh podle tohoto ustanovení mohou podat samy (odstavec 3).

18. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že jeho judikatura je jednotná v závěrech, podle nichž:

[1] Institut ručení patří mezi specifické právní prostředky – zajišťovací instituty, které směřují k dosažení uspokojení, popřípadě alespoň k usnadnění uspokojení věřitele. Obecným cílem a funkcí právních prostředků zajištění závazků je „zlepšení“ postavení věřitele vůči jeho dlužníku zejména tím, že mu poskytují další zdroj pro uspokojení (tzv. náhradního dlužníka), nebude-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna dlužníkem. Ručení má – obdobně jako další právní prostředky zajištění závazků – akcesorickou a subsidiární povahu. Subsidiarita ručení vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení zajištěné pohledávky, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna a ani nezanikla jiným způsobem. Akcesorickým je ručení zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit, a že dochází k jeho zániku, zanikla-li zajištěná pohledávka. Ručení má kromě zajišťovací také uhrazovací funkci, která po splatnosti zajištěné pohledávky vytváří zdroj uspokojení pohledávky věřitele v případě, že hlavní závazek nebude včas nebo řádně splněn (srov. např. důvody rozsudku ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. [21 Cdo 919/2014](#), uveřejněného pod č. 76/2015 Sb. rozh. obč.).

[2] Zákonné ručení společníků veřejné obchodní společnosti zajišťuje její závazek i v případě jeho přechodu na právního nástupce při přeměně společnosti. Ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. se použije i v případě, že konkurs je prohlášen na majetek právního nástupce úpadce, jehož závazek je nadále zajištěn ručením společníků úpadce (srov. rozsudek ze dne 6. 3. 2003, sp. zn. [32 Odo 616/2002](#), jakož i důvody rozsudků ze dne 29. 7. 2013, sp. zn. [23 Cdo 4193/2011](#) a sp. zn. [32 Cdo 3738/2011](#)).

[3] Pravidlo obsažené v ustanovení § 56 odst. 5 větě poslední obch. zák. modifikuje rozsah (výši) zákonného ručení společníků za závazky společnosti při prohlášení konkursu na majetek společnosti, ale zcela zjevně se nezabývá okamžikem „vzniku“ ručení těchto společníků, ani počátkem a během promlčecí doby k uplatnění nároku z titulu ručení společníků (viz důvody R 21/2014).

19. Již na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamena bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým (srov. též např. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. [31 Cdo 4545/2008](#) a důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. [29 Cdo 2437/2013](#), uveřejněných pod č. 84/2011 a 42/2014 Sb. rozh. obč.).

20. Nejvyšší soud dále připomíná (a respektuje) judikaturu Ústavního soudu, ve které se zdůrazňuje, že v demokratickém materiálně pojímaném právním státě (jímž je též Česká republika, srov. čl. 1 odst. 1 Ústavy), založeném na myšlence spravedlnosti, představují základní práva a svobody korektiv jak obsahu právních norem, tak i jejich interpretace a aplikace. Proto je úkolem soudce v podmínkách materiálního právního státu nalézt řešení, které by zajišťovalo maximální realizaci základních práv účastníků sporu, a není-li to možné, rozhodnout v souladu s obecnou ideou spravedlnosti, resp. dle obecného přirozenoprávního principu (srov. nález ze dne 2. 11. 2009, sp. zn. [II. ÚS 2048/09](#)). Obecné soudy nejsou absolutně vázány doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku, a povinnost soudů nalézat právo neznamena pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad (srov. např. nález ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 21/96](#)).

21. Přitom Ústavní soud považuje za samozřejmé a určující pro nalézání práva, že vždy je nezbytné vycházet z individuálních rozměrů každého jednotlivého případu, které jsou založeny na konkrétních skutkových zjištěních. Mnohé případy a jejich specifické okolnosti mohou být značně komplikované a netypické; to však nevyvazuje obecné soudy z povinnosti udělat vše pro spravedlivé řešení z hlediska

vyvážené ochrany základních práv dotčených osob. Při střetu dvou základních práv musí obecné soudy nejprve rozpoznat, která základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře, poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, musí soudy rozhodnout tak, aby, je-li to možné, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce, a není-li to možné, pak dát přednost tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti (k tomu srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. [Pl. ÚS 34/09](#)).

22. Ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. je obsaženo v obchodním zákoníku již od jeho účinnosti, tj. od 1. 1. 1992; důvodová zpráva k návrhu zákona č. 513/1991 Sb. k dotčenému ustanovení mlčí.

23. Literatura k výkladu ustanovení § 56 odst. 5 obch. zák. přistupuje rozdílně.

24. Tak v díle Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 210, autoři zastávají názor, podle něhož při prohlášení konkursu na majetek společnosti je ručení společníků omezeno; z § 56 odst. 5 poslední věty obch. zák. a z příslušných ustanovení insolvenčního zákona vyplývá, že věřitelé se mohou na ručících společnících obchodní společnosti v konkursu domáhat uspokojení v rozsahu, v jakém tito společníci ručí za závazky společnosti. Jestliže bude v konkrétním sporu na plnění žalována jak společnost jako přímý dlužník, tak společníci z titulu ručení a v průběhu sporu bude na společnost prohlášen konkurs, přerušuje se řízení pouze ve vztahu ke společnosti, nikoli však ve vztahu ke společníkům. Společníci by pak měli – pro případ, že budou uznáni povinnými žalované plnění poskytnout – přihlásit své případné pohledávky z titulu ručení do konkursu. Poté, co bude splněno rozvrhové usnesení, budou moci – nedosáhnou-li v konkursu uspokojení své pohledávky z titulu ručení v plném rozsahu – vymáhat poskytnuté plnění v rozsahu, ve kterém bylo (nebo mělo být) uhrazeno věřitelům v konkursu, zpět.

25. Oproti tomu Eliáš, K. v článku Ručení společníků v osobních obchodních společnostech, uveřejněném v časopise Obchodní právo č. 12, ročník 1995, dovozuje, že v případě úpadku a prohlášení konkursu na majetek společnosti platí, že společníci ručí věřitelům společnosti jen za splnění těch pohledávek, které věřitelé do konkursu přihlásili (§ 22 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání – dále jen „ZKV“) a jen v té míře, v níž věřitelé nebyli v konkursním řízení uspokojeni (srov. § 3 a násl. ZKV). Chtějí-li tedy věřitelé proti společníkům jako zákonným ručitelům se svými nároky nastoupit, musí je nejprve uplatnit v konkursu a vyčkat skončení konkursního řízení (§ 56 odst. 5 poslední věta obch. zák.)

26. V díle Obchodní právo, MERITUM, ASPI, a. s., 2005, s. 197-198, autoři zastávají názor, podle něhož je ručení omezeno ve všech případech po ukončení konkursu na majetek společnosti; věřitelé se mohou domoci svých pohledávek z titulu ručení společníků, jen pokud své pohledávky včas do konkursu přihlásili a jen v tom rozsahu, v němž nebyli uspokojeni v konkursním řízení. Rovněž v díle Hásová, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 647, je dovozováno, že ručitelé v konečném důsledku odpovídají jen těm věřitelům, kteří se nejprve řádně pokusili uspokojit pohledávky z majetku dlužníka v insolvenčním řízení. K závěru o tom, že u všech společností je ručení omezeno pro případ, že bude na jejich majetek prohlášen konkurs, přičemž limit ručení určuje rozsah přihlášených pohledávek a celková suma, v níž věřitelé těchto pohledávek nebyli uspokojeni v konkursu, dospívají i Pokorná, J.; Kovařík, Z.; Čáp, Z. a kol. in Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 269.

27. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že podle ustanovení § 85 odst. obch. zák. jsou statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti všichni společníci; společenská smlouva může stanovit, že statutárním orgánem jsou pouze někteří společníci nebo jeden společník. Přitom jsou to právě společníci veřejné obchodní společnosti, kteří mají (měli by mít) vliv na ekonomickou situaci společnosti a kteří tak „odpovídají“ za vznik stavu, kdy společnost není schopna plnit své závazky. V poměrech dané věci

byli v rozhodné době (k datu uzavření kupní smlouvy a vzniku pohledávky) společníky společnosti (jen) oba žalovaní; statutárním orgánem byl první žalovaný.

28. Současně v plném rozsahu setrvává na závěru, který formuloval již v R 21/2014 a podle něhož ustanovení § 56 odst. 5 věta poslední obch. zák. modifikuje rozsah (výši) zákonného ručení společníků za závazky společnosti při prohlášení konkursu na majetek společnosti. Jinými slovy, zmíněné ustanovení neurčuje pro takovou situaci další (novou) podmínku pro vznik (respektive existenci) ručení společníků za závazky společnosti, spočívající ve včasném uplatnění (příhláše) pohledávky v konkursním řízení (rozuměj v řízení vedeném dle zákona o konkursu a vyrovnaní nebo dle insolvenčního zákona, v nichž je řešen úpadek dlužníka konkursem).

29. Ustanovení § 56 odst. 5 tak primárně upravuje (rozsah) zákonného ručení společníků za závazky společnosti, jejíž úpadek je řešen konkursem.

30. Přihlásí-li věřitel včas do insolvenčního řízení (hlavního) dlužníka pohledávku, za jejíž splnění ze zákona ručí i společník dlužníka (v případě veřejné obchodní společnosti její společníci – viz ustanovení § 86 obch. zák.), je jeho postavení oproti stavu, kdy tak neučiní, z hlediska možného uspokojení pohledávky „silnější“ potud, že zaplacení pohledávky může dosáhnout ze dvou zdrojů, a to jednak z majetku dlužníka v konkursu, jednak vůči ručitelům.

31. Rozsah zákonného ručení společníků v takovém případě závisí na tom, zda je (včas přihlášená) pohledávka v insolvenčním řízení zjištěna. Je-li tomu tak, společníci ručí za úhradu pohledávky v rozsahu, v němž nebyla uspokojena v insolvenčním řízení. Naopak, byla-li včas přihlášená pohledávka účinně popřena a věřitel nepodal žalobu o určení její pravosti, popřípadě insolvenční soud věřitelem podanou žalobu (pravomocně) zamítl, nastává situace, kdy byla otázka existence pohledávky za osobním dlužníkem (negativně) zodpovězena i pro společníky jako zákonné ručitele.

32. V situaci, kdy věřitel nepřihlásí (ať již vůbec nebo včas) pohledávku do insolvenčního řízení hlavního dlužníka, jednak není existence takové pohledávky v insolvenčním řízení řešena, jednak je tím „oslabena“ pozice ručitele v tom směru, že z majetkové podstaty dlužníka v konkursu se takovému věřiteli nedostane (ani nemůže dostat) ničeho (taková pohledávka se v insolvenčním řízení neuspokojuje); ručitelský závazek tak co do výše nemůže být reálně „snížen“ o částku, která by věřiteli byla v konkursu vyplacena, přihlásil-li by v insolvenčním řízení pohledávku včas.

33. Současně je (v obou shora zmíněných případech) nepochybné, že nelze předjímat výsledek insolvenčního řízení potud, zda se přihlášenému věřiteli opravdu dostane v konkursu alespoň částečné úhrady jeho pohledávky, popř. zda insolvenční soud nerozhodne o zrušení konkursu např. na základě zjištění, že je majetek dlužníka pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující [§ 308 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona].

34. Má-li být vskutku dosaženo výsledku, který bude respektovat jak právo věřitele na zaplacení pohledávky, tak práva (zákonných) ručitelů na „snížení“ rozsahu ručitelského závazku o částku, které by se věřiteli dostalo v konkursu, nelze než uzavřít, že v případě, kdy věřitel včas nepřihlásí pohledávku za (hlavním) dlužníkem (veřejnou obchodní společností) do konkursního či insolvenčního řízení, ručí společníci dlužníka za závazek dlužníka jen do výše, ve které by tato pohledávka nebyla uspokojena v konkursu, kdyby byla řádně a včas přihlášená.

35. Naopak právní názor zastávaný odvolacím soudem by ve svých důsledcích znamenal, že ustanovení § 56 odst. 6 obch. zák. upravuje novou podmínku pro další trvání ručitelského závazku společníků veřejné obchodní společnosti (spočívající ve včasném přihlášení pohledávky do konkursního či insolvenčního řízení, v němž je úpadek dlužníka řešen konkursem), a to bez ohledu na skutečnost, zda by se věřiteli v konkursu vůbec jakéhokoli plnění dostalo. Ve svých důsledcích by pak

znamenal neodůvodnitelné zvýhodnění společníků veřejné obchodní společnosti (jako zákonných ručitelů za závazky veřejné obchodní společnosti a osob majících vliv na ekonomickou situaci společnosti) na úkor věřitelů veřejné obchodní společnosti, kteří byli za včasné nepřihlášení pohledávky (do konkursního či insolvenčního řízení) postiženi již tím, že jejich pohledávka nebude v konkursu ani zčásti uspokojena z majetku (hlavního) dlužníka.

36. Současně by striktní lpění na jazykovém výkladu dotčeného ustanovení znamenalo, že v případě, kdy věřitel včas přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení hlavního dlužníka, by na rozsah zákonného ručení společníků neměla vliv ani skutečnost, že taková pohledávka byla v insolvenčním řízení účinně popřena a věřitel nepodal (včas) žalobu na určení její pravosti, respektive taková žaloba by byla (pravomocně) zamítnuta.

37. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, není správné, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).